

Vigdorovich O.V. AGE MASS BUILDING AS AN IMPORTANT AND CONTROVERSIAL PERIOD OF HISTORY OF THE NATIONAL URBAN PLANNING. The article provides a classification of the stages of development of domestic urban development with the provision of the main regional features of the development of urban planning and architecture that are inherent in the city of Kharkov. Considered the pre-war stage of Soviet urban development, since 1917 by 1941, with the corresponding on the smaller periods. A new division into periods of post-war urban development has been proposed since 1942 until the late 1980's. Provides the main achievements, that were obtained during the construction of the first micro districts of the city of Kharkov such as: Pavlovo Pole and Saltovsky residential area. The article attempts to compare, by means of parallels, various stages of the history of architecture and town planning in Kharkov against the background of the general situation of the whole country, which is characterized by the achievement of indicators of mass development. The general features of the current situation in the adoption of architectural and town planning decisions with historically results of previous achievements in urban planning and architecture are determined. The study defines new principles that characterize similar features of the current situation in town planning and known facts in previous periods, indicating a certain cyclical nature of the historical development of domestic urban development.

Keywords: urban planning, "social city", NER group, microdistrict, radius of service, blocking of houses, method of focusing.

Вигдорович О.В. ЭПОХА МАССОВОЙ ЗАСТРОЙКИ КАК ВАЖНЫЙ И ПРОТИВОРЕЧИВЫЙ ПЕРИОД ИСТОРИИ ОТЕЧЕСТВЕННОГО ГРАДОСТРОЕНИЯ. В статье приведена классификация этапов развития отечественного градостроительства с выведением главных региональных особенностей развития градостроительства и архитектуры, при сущих городу Харьков. Рассмотрен довоенный этап советского градостроительства с 1917 г. по 1941 г. с соответствующей периодизацией более мелких периодов. Предложено новая периодизация развития послевоенного градостроительства с 1942 г. до конца 1980-х годов. Приведены главные достижения, которые были достигнуты при строительстве первых микрорайонов города Харькова: Павлово Поле и Салтовский жилой массив. В статье выполнена попытка сравнения, путем проведения параллелей, разных этапов истории архитектуры и градостроительства в Харькове на фоне общей ситуации в архитектурной сфере всей страны, которая характеризуется достижением показателей массовой застройки. Определены общие черты у деле принятия архитектурно-градостроительных решений с исторически известными результатами предыдущих достижений в градостроительстве и архитектуре. Исследование определяет новые принципы, характеризующие схожие черты сегодняшней ситуации в градостроительстве и известные факты в предыдущих периодах, которые свидетельствуют об определенной цикличности исторического развития отечественного градостроительства.

Ключевые слова: градостроительство, «соцгород», группа НЭР, микрорайон, радиус обслуживания, блокирование домов, метод фокусирования.

DOI: 10.29295/2311-7257-2018-92-2-30-37

УДК 72.01

Волошин О. В.

*Харківський національний університет будівництва та архітектури
(вул. Сумська, 40, Харків, 61002, Україна; e-mail: kvart3-2007@yandex.com)*

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ТА ФОРМУВАННЯ БАЗИ ЗНАНЬ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ АРХІТЕКТУРИ АВАНГАРДУ 20-30-ХХ РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ.

ПОНЯТТЯ: СТИЛЬ, ТИПОЛОГІЯ, ТЕХНОЛОГІЯ

Внаслідок виникнення машинобудівної, хімічної, енергетичної та інших галузей промисловості, що призвело до створення відповідних їм різноманітних типів будівель (типологія), відбулося широке застосування в них нових конструкцій, технологій будівництва і матеріалів (технологія). Також це вплинуло і на внутрішню організацію будівель, його план (типологія, стиль). Якщо рішення плану було не конструктивним, то він втрачав свою цінність. Рішення архітектурного завдання повинно схилитися

НАУКОВИЙ ВІСНИК БУДІВНИЦТВА, Т. 92, №2, 2018

до непростой приставки однієї частини споруди до іншої, а доходить до чіткого взаємного проникнення усіх, що беруть участь, елементів плану або об'ємних форм (стиль), щоб створити таку основу споруди, яку ми завжди робимо у машині.

Ключові слова: архітектура, авангард, стиль, типологія, технологія, систематизація, база знань.

Введення. Історія вчить нас, що мистецтво і головним чином архітектура відрізнялися особливо яскравим блиском у періоди розквіту науки. Архітектура – рідна сестра науки; вона завжди змінюється, прогресує разом із нею та досягає апогею свого розвитку тоді, коли сама наука вже пройшла блискучий етап, та потребує свого відображення у повсякденному житті людини. Якщо сільськогосподарська революція потребувала тисячоліть, щоб зжити себе, то зростання промислової цивілізації зайняло всього лише близько 300 років, як зазначив у своїй книзі Елвін Тоффлер "Третя хвиля" (The Third Wave, 1980) [2]. А модернізм в архітектурі, як для країн Заходу так і для СРСР, фактично, був неминучим шляхом у розвитку індустріальної епохи.

На підставі цього вважаю за необхідне дослідження природи авангардного модернізму, його ролі і функції, технології в архітектурній історії, що особливо важливим сьогодні в Україні, шляхом проведення зіставлення історичних фактів будівельної індустрії та дослідження у розвитку її уявлень на початку ХХ століття.

Суттєвий внесок у розгляд та визначення місця в історії для архітектури 20-30-хх. років початку ХХ століття (в тому числі і архітектури України) зробили: Хан – Магомедов С. О. [1], Иконников А.В. [3], Стригалёв А. [4], Борисенко М. [5], Хазанова В. [6], Чернихов Я.Г. [7], Рябушин А. В., Шишкина И. В. [8], Асеев Ю. С. [9], Афанасьев К.Н. [10], Ясиевич В. Е. [11], Лейбфрейд А.Ю. [12], Чехунов Н. В., Дубовис Г. А. [13], Сидорина Е.В. [14], Былинкин Н.Б., Калмыков В.Н., Рябушин А.В., Сергеева Г.В. [15], Буряк О. П. [16]. Що стало підставою для дослідження, спрямованого на розширення сталих понять в архітектурі, які часто використовуються істориками для визначення пам'ятки сучасної архітектури.

Матеріали і методи дослідження.

Для виконання планомірного та розвернутого дослідження, вважаю за необхідне розглянути необхідні матеріали крізь призму доступних дослідницьких джерел: візуальний матеріал, до якого входять: оригінали проектів (креслення фасадів, планів, перерізів, перспектив, макетів), ескізи проектів (оригінали авторських ідей з архівів), фотокопії проектів, фотографії об'єктів в їх первісному вигляді, натурні фото фіксації з пізнішими деформаціями, ілюстрації (з книг, журналів, газет), завдяки яким стає можливо дослідити проблеми та розвиток типології будівель; текстові документи (пояснювальні записки до проектів); текстовий матеріал: з книг, журналів, газет та електронних джерел, що надають загальне ставлення у дослідженні.

Методика дослідження передбачає: збір і вивчення матеріалів з історії створення пам'яток авангардної архітектури та модернізму країн Заходу; метод аналогій для виявлення спільних рис досліджуваних процесів; методи класифікації та систематизації, які були використані для виявлення спільних рис та відмінностей в архітектурно-стильових і технологічних властивостей.

У якості першоджерел було розглянуто літературні матеріали 1900-1935-хх років, а також графічні та фотозображення різного походження тих же років.

Результати дослідження.

Стиль. Про конструктивізм, як стиль, зазвичай говорять дуже побіжно та мало зрозуміло: вказують на те, що конструктивізм ґрунтується на принципах механічного і геометричного взаємовідношень матеріалів та їх форм; відзначають, що конструктивізм докладає зусиль щодо створення практично-корисних і зовні красивих об'єктів (речей, будівель). Нарешті, можна підкреслити прямий зв'язок конструктивізму з механізацією побудови життя, з високим розвитком індустріального виробництва і т.д. Всі ці розпливчасті

і туманні визначення не дають точного та вірного поняття саме про сутність конструктивізму. Справді: важко надати коректне визначення для того, про те що остаточно само не цілком себе визначило.

Поняття «стиль» в архітектурі досить неоднозначно. Безліч дослідників минулого намагалися вже дати правильне його трактування, але в результаті з'являлось все більше додаткових відтінків [9]. Ось чому про конструктивізм, на даний час, слід писати зовсім не історикам мистецтва і художнім критикам, а теоретикам мистецтва або, ще краще, в тандемі з практиками, таким чином об'єднуючи художній образ з технологіями його відтворення. Тому вважаю за необхідне пояснити, в рамках цього дослідження, використання поняття «стилю».

Е. Михайлівський [17] пов'язував зміни в Галузі культури, котрі, зазвичай, призводять до зародження нового стилю – зі зміною економічного базису у суспільстві. Такої ж думки був і Ю. Асеев, котрий писав, що: «Термин «стиль в архитектуре» имеет предельное отличие от термина «стиль в искусстве». В искусстве же понятие относится к категории общественного сознания, то есть к категории надстройки, в архитектуре - и к явлениям базиса (будівлі створюються для конкретних потреб), и к уровню развития производительных сил, и к характеру производственных отношений (будівельна техніка того чи іншого періоду та способи виконання будівельних робіт), и к категории надстройки (художня сторона архітектури)» [9]. Також він дав своє визначення стилю як - стійкої спільності типологічних, конструктивних і художніх ознак, притаманних певному часу.

Книга архітектора-художника Я. Г. Чернігова представляє собою досвід викладення основ конструктивізму, що допоможе у більш точному розумінні поняття «стилю» для досліджуваного нами періоду: автор книги не мистецтвознавець, що боку оцінює явища мистецтва, а наче художник-будівельник, який шукає і створює завдяки особистій практиці відносно нові форми архітектурного сприйняття. У його роботах перед нами наче розгортається особливого

роду архітектура-машинна, підпорядкована особливим принципам, що володіє своєрідними канонами. Можливості машинної архітектури вперше були показані в усій їх величі, у художніх формах архітектури авангарду. Черніхов не заперечує, наприклад, що в усі часи існували, в тій чи іншій формі, елементи конструктивізму, але також підкреслює, що в наш час конструктивні основи придбали сугубе значення і заслуговують на особливу увагу.

Слід все ж обмовитися про те, чому об'єднані, для розуміння поняття стилю, питання конструктивізму архітектури і машини. Виявити конструктивізм тільки з боку архітектури чи мистецтва було б неправильно тому, що робота була б односторонньою, а найголовніше це те, що найкращі приклади і показові випадки нової архітектури, головним чином, зосереджені саме в машині. Вплив машини на архітектуру стає дуже великим. Цей вплив пронизує архітектуру повільно і підпорядковує собі все, що входить до її сфери. В результаті відбуваються взаємний вплив та зрушення вперед як в архітектурі, так і в машинобудуванні.

Досліджуючи питання стилю в архітектурі, неможливо не звернути увагу на книгу Керола Девідсона «Як розгадувати будівлі: короткий курс архітектурних стилів» (How to Read Buildings: A Crash Course in Architectural Styles). Не випадково Керол починає розповідь про стилі з демонстрації типів будівель, підкреслюючи, що функція будь-якої споруди має суттєвий вплив на її вигляд [18], що має вже близьку думку, до розглянутої вже вище, поглядів Я. Черніхова, бо кожна будівля де функція є первинною наче машина, що також повністю слугує своїй функції. А американській експерт у галузі архітектури Дж. Крейвен в статті «Що таке стиль?» [19], визначає його досить схожим на лексику, «яку ми використовуємо, коли класифікуємо будівлі у відповідності до їх зовнішнього вигляду, структури, матеріалами та історичним періодом. Будівлі ... належать до однієї і тієї ж класифікації (або стилю), коли вони розділяють багато характеристик».

Також Дж. Крейвен надає список характеристик, що повинні відноситись до уточнення поняття «стилю»: форма і скат даху; розмір будівлі й кількість поверхів; розмір, форма і розташування вікон; форма і розташування дверей; декоративні деталі (наприклад, обробка карниза і полицок стіни); будівельні матеріали (цегла, штукатурка, дерево тощо); розміри та план поверху; історичний період.

Визначення Дж. Крейвена розраховані, у більшості випадків, на обивателя, де його зорове сприйняття зовнішнього вигляду будівлі, стає головним у визначенні до якого стильового напрямку слід віднести ту чи іншу будівлю. Проте дуже часто і самі архітектори та історики архітектури, у своїх роботах зазвичай роблять висновки лише за зовнішніми візуальними (а вони, безсумнівно, властиві і мають велике значення) ознаками. Бо стиль не може бути проявом індивідуального самовираження окремо взятого архітектора або невеликої групи, на чолі з іменитим архітектором, а є втіленням загальних думок, ідей або ідеалів, що є вираженням колективних переконань і зовнішніх, наприклад соціо-економічних обставин, в якому питання стилю – це не тільки питання форми або декору будівель. А скоріш, що «Стиль є те, чим певна епоха визначає, висловлює і описує себе», згідно до формулювання Мішеля Маффесолі [20].

Ще одна відповідна теза для визначення стилю періоду архітектури авангарду ХХ сторіччя належить Д. Ліхачову: «Признаки любого стиля не существуют сами по себе и не определяют собой целиком тот или иной стиль. Важны функции стиля и его историческая роль. Отдельные признаки стиля барокко сами по себе характерны и для других стилей» [21]. Вона хоч і відноситься до роботи, що присвячена стилям у словесності, проте якщо їй додати рис, за якими ми зазвичай описуємо архітектурний об'єкт, отримаємо досить певне поняття стилю, в рамках даного дослідження. Згідно до цього авангардний модернізм слід визначати як будівлю-машину з виконанням певної ролі в свій історичний період.

Типологія. Також Ю. Асеев підкреслював, що важливим моментом у розширеному розумінні стилю в архітектурі є поняття типології у формуванні її стильових рис того чи іншого часу: «Типы сооружений определяют общественный строй, и именно они наиболее ярко рассказывают о жизни людей в минувшие времена... Новые типы зданий требовали в большинстве случаев и новых конструкций, а изменения в социально-экономической структуре общества определяли новый способ производства и ставили новые технические задачи... Все это не может не сказаться на стиливых чертах архитектуры данного периода» [9].

Також, з типологічної точки зору, посилятися тільки на те, що американські хмарочоси мали вплив на архітектуру Європи з конструктивної боку – зовсім не можна, так як каркасний принцип американських споруд не є виявлений у чіткій формі в образах конструктивізму. Стрімке об'єднання машини з будівлею, спостерігається більше у деяких заводських спорудах, впровадження машини до повсякденного життя це індустріальний характер будівництва початку ХХ століття, функціонально-раціональні рішення будь-якого будівництва, що все разом веде до неодмінного її конструктивного оформлення.

А елементи конструкцій вкрай різноманітні. В рамках статті ми будемо брати до уваги тільки ті елементи, які можуть бути подібними, тобто які можуть бути представлені графічно або у натурі відповідними матеріальними об'єктами. Найдоступнішим, зрозумілим і найкращим для сприйняття елементом слід вважати монолітне тіло. З таким тілом можливо виробляти найрізноманітніші комбінації у вигляді відповідних вирізок, добавок, вигинів та і ін.

Процес з'єднання таких значних і важливих основ, як конструктивізм і раціональність, говорить про осмисленість розглянутого нами питання. З простого спостереження конструктивних предметів і споруд стає ясно, що конструктивізм, виходячи за рамки формально-стилістичного визначення, є необхідною потребою і постійною

приналежністю всього укладу життя на початку ХХ століття, а без конструктивних основ немислимо вирішити більшість питань техніки, архітектури та мистецтва. Тому цілком раціонально розглядати в якості основи, для розуміння витоків типологічних утворень, спочатку формотворчі образи, що в авангарді напряду виходили з «паперової» архітектури у життя.

Образні форми конструктивізму розрізняються за типом тих предметів, у яких вони присутні і у залежності від цього носять відповідні назви. Розташуємо конструктивні образи у порядку їх різновидів [22]. Але маючи на увазі, що Я. Чернихів призводить всі ці типи більше стосовно художньої частини мистецтва або архітектури, тому ми розглянемо лише ті, що характерні для їх зв'язки, за для утворення відносин типологія-технологія.

- **Перший вид** (образ впровадження) являє собою найпростіше поєднання предметів (тіл), тобто такий стан, при якому одне тіло впроваджується до іншого. Подібні образи дають нам настільки спрощений вид предмета, що у них неможливо виявити елементів конструктивізму, за винятком тих випадків, коли впроваджуються частини самі по собі представляють об'єкти з конструктивними задатками.

- **Четвертий вид** (тяжкість) конструктивного способу характеризується тим, що цілісному єдиному тілу надана така форма, яка наочним чином демонструє принцип і стан конструктивізму. Це рідкісне явище, але зручне для демонстрації конструктивних основ, що має привернути особливу увагу всіх тих, кому близькі образи конструктивізму. Слід наголосити на тій істотній обставині, що у всіх випадках цільного об'єкта конструктивного образу, ми маємо справу з деякою суцільною масою, яка володіє вагою (тяжкістю). Мабуть наявність ваги при певній конфігурації і створює конструктивність будь-якого об'єкта.

- **Сьомий вид** (зчеплення) конструювання є зчеплення частин між собою. Залежно від деяких особливостей зчеплення, воно може бути різним. І тут необхідно пояснити, що саме слід розуміти під терміном

«зчеплення». Це - особливий вид конструктивного рішення, відмінний від інших видів конструювання тим, що допускає можливість вільного поєднання без усякого тісного і безпосереднього зв'язку частин. Показовим прикладом може служити зв'язок двох або декількох гаків, коли один з них чіпляється за інший. По суті, кожне тіло в даному випадку представляє собою відокремлений елемент, але перебуваючи в певному зв'язку один з одним, такі тіла представляють приклад конструктивного з'єднання. А торкаючись питання про поверхні (тіло будівлі), слід зазначити, що вони взагалі не мають самодостатнього значення, а грають лише службову роль (так само як і конструктивні несучі елементи будівель), які визначаються властивостями загального тіла. Будь-яка поверхня є, перш за все, межа обсягу і межа нашого дотикового і зорового акту. В цьому сенсі поверхня є не відокремлена від тієї тривимірної матеріальної даності, покривом якої вона є.

Сьогодні вже можна було б стверджувати, що всі проблеми функціоналізму, розпочаті як раз в архітектурі ХХ століття, авангарду і конструктивізму, так чи інакше виявилися підведені під шапку типології, та й саме поняття типології залишилося свого роду «прокляттям» цієї архітектури, що зводить її, у всій пишноті та величі, до горезвісної типології або того гірше – до типового проектування, проектним типам, типологічних досліджень і т.п. Виявляється, що за межами живої (художньої) думки не тільки архітектура авангарду, а й сама «типологія», його визначення, саме слово «типологія» і всі його похідні відлякують, і примушують до радикального відмови визнавати за нею будь-якого здорового людського сенсу [23].

Розглядаючи найпростіші типологічні проблеми, наприклад таку як – в якій мірі ця індивідуальна квартира повинна відрізнятися від камери у виправних установах, але ясно було, що індивідуальна квартира краще комунальної, скільки б не звеличували райське життя в теплому людському колективі. Надалі первинний тип квартири постійно вдосконалювався у бік збі-

льшення площі, підвищення стелі і поліпшення благоустрою у вигляді газонів або чагарників. Планування мікрорайонів створених з типових секцій постійно збагачувалася композиційною свободою у плануванні.

Витоки авангардної типологічної тенденції ведуть до дуже довгої і поважної історії архітектури в цілому, починаючи з типології архітектурних ордерів античності і Ренесансу, типології будівництва храмів і церков протягом 2-х тисяч років, постреволюційної типології Дюрана, та політехнічної школи, конструктивістській і функціональній типології. Словом, типологічних періодів в історії архітектури набагато більше, ніж атипових або індивідуалістичних, якраз це і призводить до висновку про те, що типологія – це непереборний, а також і конструктивний, технологічний момент будь-якої архітектури.

Технологія. Насправді один з найсильніших технологічних прецедентів в архітектурі авангарду створив В. Г. Шухов. Більшість з Російських зодчих кінця XIX століття ще не були готові побачити і зрозуміти стилеві та формотворчі можливості його конструкцій. І для того щоб надати їм звичний вигляд, архітектори, зазвичай, були схильні скоріше декорувати їх, наприклад як пілони залізничних мостів, або ховати їх від очей за традиційні форми. Суть цього конфлікту можна знайти у висловлюванні В. Г. Шухова: «Инженерное искусство менее популярно, чем живопись, скульптура, архитектура, так как для его восприятия помимо чувств требуются определенные знания» [24].

Розвиток архітектури завжди залежав від можливостей техніки, що здійснювала її задуми. Але у XX столітті навіть самі її естетичні цінності багато в чому виходили за способи формоутворення і досконалості у виконанні техноморфної «другої природи». Разом із цим техніка стала новим джерелом метафор в архітектурній формі. Більш того, впливаючи на світовідчуття та його бачення, вона стала продукувати нові цінності та ідеальні моделі.

Масове суспільство, що стало реальністю завдяки прогресу виробництва на початку XX століття, сформувало свій особливий менталітет та свою культуру. Ортега-і-Гассет писав, що «головокружительный рост означает все новые толпы, которые с таким ускорением извергаются на поверхность истории, что не успевают пропитаться традиционной культурой» [25]. Також важливим є те, що неоднорідність суспільства, що визначається різницею прийнятих цінностей, стала причиною паралельного існування авангардного і тривіального мистецтва [28]. Що породжувало ще більші суперечки у суспільстві що до архітектурних форм, і як наслідок це негативно впливало на швидкість розвитку нової технологічної бази у країнах сучасного архітектурного руху, наприклад таких як Україна.

Значний вплив на вдосконалення технологічної бази будівельних майданчиків України мали численний обмін досвідом архітекторів, що у 20-ті роки намагалися як найчастіше відвідувати країни Європи. Також в результаті декількох хвиль еміграції, від початку 20-х років європейське суспільство на два десятиліття стає епіцентром українського мистецького руху. В еміграційному середовищі сформувалось коло енергійних особистостей, готових прокласти шлях до джерел культурного та громадського буття. Визначною стала діяльність архітекторів В. Січинського, С. й О. Тимошенко, В. Кричевського [27].

Обговорення результатів. Внаслідок виникнення машинобудівної, хімічної, енергетичної та інших галузей промисловості, що призвело до створення відповідних їм різноманітних типів будівель (типологія), відбулося широке застосування в них нових конструкцій, технологій будівництва і матеріалів (технологія) [26]. Також це вплинуло і на внутрішню організацію будівель, його план (типологія, стиль). Якщо рішення плану було не конструктивним, то він втрачав свою цінність. Рішення архітектурного завдання повинно схилитися до непростой приставки однієї частини споруди до іншої, а доходити до чіткого

взаємного проникнення усіх, що беруть участь, елементів плану або об'ємних форм (стиль), щоб створити таку основу споруди, яку ми завжди робимо у машині [22].

Висновки. Стосовно до діяльності архітекторів, художників та інженерів початку ХХ століття не повинно виникати питання, які хвилювали мислителів з часів Давньої Греції: що дає більше – гарне природне обдарування або невпинна праця пізнання, вправи та цілеспрямованого творчості. Відповідно змінивши формулювання цього висловлювання, і тим самим відповіді на питання про будівельні технології початку ХХ століття: що важливіше – гарне обдарування минулих років архітектурно-художніх форм або величезна праця пізнання зв'язки форми з інженерними нововведеннями. Здається що відповідь має бути очевидною, архітектура авангарду залишила унікальний спадок для вивчення унікальних форм цієї зв'язки (стиль-типологія-технологія).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Хан-Магомедов С.О. Архитектура советского авангарда. Книга 2. Социальные проблемы. — М.: Стройиздат, 2001. Проблемы формообразования. Мастера и течения.
2. Тоффлер Э. Третья волна: Пер. с англ. / Э. Тоффлер [Электронный ресурс]. — М.: ООО «Издательство АСТ», 2010. - Режим доступа: <http://www.klex.ru/apr>.
3. Иконников А.В. Архитектура XX века. Утопии и реальность. Том 1.
4. Форма и формообразование.
5. Стригалёв А. Искусство конструктивистов: от выставки – к выставке (1917 – 1932)// Советское искусствознание. – Вып. 27 – М., 1991.
6. Борисенко Архітектура Українських міст 20-30 років ХХст. у вітчизняній історіографії.
7. Хазанова В. Из истории советской архитектуры 1917-1925гг. Документы и материалы. – М., 1963.
8. Чернихов Я.Г. «Основы современной архитектуры», (1925—1930 гг.)
9. Рябушин А. В., Шишкина И. В. Советская архитектура. – М.: СИ, 1984.
10. Асеев Ю. С. Стили в архитектуре Украины.— К.: Будивельник, 1989.
11. Афанасьев К.Н. Из истории советской архитектуры: 1926 - 1932. – М.: Наука, 1970.
12. Ясиевич В. Е. У истоков архитектуры XX века // Стр-во и архитектура. 1975.
13. Лейбфрейд А.Ю. Харьков. От крепости до столицы: заметки о старом городе / А.Лейбфрейд, Ю.Полякова. – Х. : Фолио, 2004. – 335 с.
14. Чехунов Н. В., Дубовис Г. А. Госпром. Время. Судьба. – Х.: Издательская группа «Каравелла – Т. Л.», 2004, с. 167.
15. Сидорина Е.В. Русский конструктивизм: истоки, идеи, практика. М.: ВИНТИ, 1995.-282с.
16. История советской архитектуры, 1917-1954: Учебник для архит. вузов / Н.Б. Былинкин, В.Н. Калмыков, А.В. Рябушин, Г.В. Сергеева. 2-е изд, пере-раб. и доп. - М.: Стройиздат, 1985.
17. Буряк А., Черкасова Е., Челонтовска Р. Дом Госпромышленности в Харькове (1925-1929 гг., архитекторы С. Серафимов, С. Кравец, М. Фельгер). – Научноинформационный сборник «Материалы ИКОМОС». Консервация и реставрация. Межрегиональный проект сохранения памятников истории и культуры советского авангарда. Вып. 4. – М., 2006, с. 73-78.
18. Михайловский Е. В. О национальных особенностях московской архитектуры конца XVII в.: автореферат. дис. канд. архитектуры. – М., 1949.
19. Smolenska S. Foremost Examples of Urban Ensembles of Socialist Realism in the Ukraine. – ICOMOS Hafte des Deutschen National Komitees LVIII | ICOMOS Journals of the German National Committee LVIII, 2013. - Access mode: http://www.icomos.de/pdf/Heft_LVIII.pdf.
20. Craven J. / What Is Stile? [Electronic resource] / J. Craven. – Access mode: <http://architecture.about.com/od/periodsstyles/g/style.htm>.
21. Ибелингс Х. Европейская архитектура после 1890 года / Ханс Ибелингс; [пер. с англ. А. Георгиева]. - М.: Прогресс-Традиция, 2013.
22. Липинський В. В. Становлення і розвиток нової системи освіти в УСРР у 20-ті роки: автореф. дис. д-ра іст. наук: 07.00.01. – Х., 2001.
23. Чернихов Я. Конструкция архитектурных и машинных форм. Л.: Издание ленинградского общества архитекторов, 1931. – 234с.

24. Раппапорт А. Статья – «ТА 200 К понятию типа» интернет издание «Башня и лабиринт», Режим доступа: <https://papardes.blogspot.com/2013/07/200.html?q=%D0%B2%D0%BE%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B8%D0%B7%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE>.
25. Грефе Р. и др. В.Г.Шухов (1853-1939) – Искусство конструкции, 1995.
26. Der soziale Wohnungsbau in Deutschland. Berlin, 1941, Н. 2 (in: Teut A., op. cit. S. 346).
27. Ковалев А. Я. Всеобщая история архитектуры. Том 12. Книга первая. Архитектура СССР, глава «Архитектура промышленных сооружений». 1917-1932".
28. Акмен І. Р. Архітектурна просвіта у середовищі української художньої міграції (20-30-ті рр. ХХ ст.). // Науковий Вісник Будівництва, Харків: ХНУБА ХОТБ, 2018. – Вип. 1, Т. 91. – С. 45–53.
29. Крейзер І. І. Боротьба традиційного та авангардного напрямків архітектури соціалістичного житла 1920-1930-х років. // Науковий Вісник Будівництва, Харків: ХНУБА ХОТБ, 2017. – Вип. 2, Т. 88. – С. 58–62.

Voloshyn O. V. SYSTEMIZATION AND FORMATION OF THE KNOWLEDGE BASIS FOR THE STUDY OF THE ARCHITECTURE OF AVANT-GARDE OF 20-30 YEARS OF XX CENTURY. CONCEPT: STYLE, TYPOLOGY, TECHNOLOGY. As a result of the emergence of engineering, chemical, energy and other industries, which led to the creation of a variety of types of buildings (typology), there was widespread use of new structures, building technologies and building materials (technology). It also affected the internal organization of buildings,

its plan (typology, style). If the decision of the plan was not constructive, then he was lost his value. The decision of an architectural task should tend that not only on canaction of the one part with outhere elements of structure, but to reach the clear mutual penetration of all involved elements of the plan or volumetric forms (style) for creation the basis of the structure that we always do in the machines.

Key words: architecture, avant-garde, style, typology, technology, systematization, knowledge base.

Волошин А. В. СИСТЕМАТИЗАЦИЯ И ФОРМИРОВАНИЕ БАЗЫ ЗНАНИЙ ДЛЯ ИЗУЧЕНИЯ АРХИТЕКТУРЫ АВАНГАРДА 20-30-ХХ ГОДОВ ХХ ВЕКА. ПОНЯТИЯ: СТИЛЬ, ТИПОЛОГИЯ, ТЕХНОЛОГИЯ. В результате возникновения машиностроительной, химической, энергетической и других отраслей промышленности, которые привели к созданию соответственных им разнообразных типов зданий (типология), что привело к широкому применению в них новых конструкций, технологий строительства и материалов (технология). Также это повлияло и на внутреннюю организацию зданий, их план (типология, стиль). Если бы решение плана было не конструктивным, то он утрачивал свою ценность. Решение архитектурного задания должно склоняться к непростой приставки одной части сооружения к другой, а приходит к четкому взаимного проникновения всех, которые берут участие, элементов плана или объемных форм (стиль), для того чтобы сделать такую основу сооружения, которую мы всегда делаем в машине.

Ключевые слова: архитектура, авангард, стиль, типология, технология, систематизация, база знаний.

DOI: 10.29295/2311-7257-2018-92-2-37-44

УДК 72.01

Гелла Е.И., Качемцева Л.В., Рыжевцева Л.А.

*Харьковский национальный университет строительства и архитектуры
(ул. Сумская, 40, Харьков, 61002, Украина; e-mail: alena.gella@gmail.com)*

БИБЛИОТЕКА В КОМПЛЕКСЕ ХАРЬКОВСКОГО УНИВЕРСИТЕТА В ПЕРВОЙ ТРЕТИ XIX ВЕКА. АРХИТЕКТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

На основе исследования фактов, литературных и графических источников, проектных материалов и обмерных чертежей, натуральных наблюдений в статье предлагается авторская версия событий, связанных с проектированием и строительством библиотеки Харьковского университета в первой трети XIX